

Om materialerne i LÆSE- OG SKRIVEUNDERVISNING – alfabetisk ordnet

Senest opdateret 16. maj 2024

Anvendelse af små tavler

Små tavler bemalet med tavlemaling giver mange muligheder for at skrive grovmotorisk i undervisningen i 0. klasse, især hvis tavlerne er optegnet med et skrivehus på den ene side og en grundlinje på den anden side. Ideerne er foreløbigt samlet i dette dokument.

Dokumentet er en A4 pdf på 4 sider

Anvendelse af små tavler til 0. klasse

Af Pernille Frost

Det er en kæmpe opgave at forstå og huske 26 bogstave og deres abstrakte lyde, og de fleste voksne undervurderer den indsats der skal til for at mestre bogstaver og lyde. Hukommelsen for bogstaver skal derfor stimuleres begge veje: fra skrevet bogstav til at sige navnløst, og omvendt fra navnløst til at skrive bogstavet. Det sidste sker for sig selv i selve undervisningen, og når det forekommer, er det enten i test og evalueringer (som er relativt sjældne), eller når eleverne selv bemæstet. Men når de bemæstet, får de ikke trænet de bogstaver de endnu ikke kan huske (de sætter fx en streg i stedet). Med små tavler kan man få mere fokus på at skrive bogstaver og små ord. Desuden kan man med tavlerne have fokus på hvordan bogstavernes indbyrdes størrelsesforhold, placering og skriveveje er, og her ligger faktisk endnu en støtte til hukommelsen.

Tavlerne har to sider: på den ene er skrivehuset, og på den anden er en ren linje. Det giver mulighed for at tale om skrive bogstaverne som de ser ud når de "flytter hjemmefra" eller bare "går en tur". De fleste elever skriver bogstaver med underlængder på selve linjen, fordi der ikke har været fokus på hvordan "gulvet" i huset er det samme som grundlinjen man skriver på.

I systemet Molevitten anbefaler jeg at eleverne lærer at skrive de nye bogstavers form først i luften, så grovmotorisk og endelig finmotorisk på papir. Tavlerne kan bruges til at øve nye former grovmotorisk.

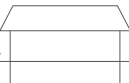
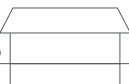
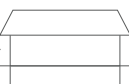
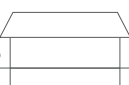
Tavlerne kan også bruges til at bemæstet korte ord og til at skrive tal. Og de kan bruges til at tegne efter instruks, fx til tosprogede med sprogligt efterslæb. I det følgende beskrives nogle måder at arbejde med tavlerne på – inddelt efter øvelsens formål. Der er givetvis

Copyright Pernille Frost 2023 1 Hentet i FROSTBOKSEN

Fra skrivehus til skrivelinje

Arket er både evalueringsark og et øveark. Og hvis eleverne er vant til at øve sig på sådan en side, bliver evalueringssituationen meget mere tryk og velkendt. Skriv for, og bed eleverne skrive ordet på grundlinjen. Eller lad eleverne selv finde på - til makkeren eller sig selv – og bagefter skrive på grundlinjen.

Dokumentet er en A4 pdf på 1 side

Navn	Placering	Dato
1		
2		
3		
4		
5		

© Pernille Frost 2023 FROSTBOKSEN

Læsebogsspil 1

Brikker til et læsebogsspil, printes på kraftigt papir og klippes ud. Dette spil er på niveau 1. Læreren har tegnet en bane på et stykke A3-papir. Banen er inddelt i felter, og ti steder placeres et spørgsmålstegn som betyder at eleverne trækker et spørgsmål med en lille opgave. De øvrige felter kan eleverne evt. selv udfylde med fx ”ryk to felter frem” og ”tilbage til start” osv. Måske kan eleverne selv lave hele spillet?

Når spillet er klar, har hver spiller sin læsebog med, og på skift slås der med en terning og rykkes efter aftalte spilleregler.

Dokumentet er en A4 pdf på 1 side

Hvad hedder forfatteren?	Hvad hedder bogen?	Hvor mange sider har din bog?	Vis en god tegning.
Find et drilleord på side 10.	Læs de første 3 linjer baglæns.	Er din bog svær, let eller tilpas?	Hvad skal du læse bagefter?
Hvor lang tid tager det at læse din bog?	Læs 3 ord på side 5 på hovedet!	Læser du gentaget?	Læste du i går?
Har du gode vaner?	Er din bog sjov?	Læs en titel på en historie.	Hvilken historie var bedst?

© Pernille Frost 2024

FROSTBOKSEN

Læsebogsspil 2

Brikker til et læsebogsspil, printes på kraftigt papir og klippes ud. Dette spil er på niveau 2. Læreren har tegnet en bane på et stykke A3-papir. Banen er inddelt i felter, og ti steder placeres et spørgsmålstegn som betyder at eleverne trækker et spørgsmål med en lille opgave. De øvrige felter kan eleverne evt. selv udfylde med fx ”ryk to felter frem” og ”tilbage til start” osv. Måske kan eleverne selv lave hele spillet?

Når spillet er klar, har hver spiller sin læsebog med, og på skift slås der med en terning og rykkes efter aftalte spilleregler.

Dokumentet er en A4 pdf på 1 side

Læs de første 3 linjer i dine bog.	Læs teksten på bagsiden.	Vis forsiden, og forklar, hvad den forestiller.	Vis og beskriv en illustration fra din bog.
Læs 3 linjer baglæns på side 10.	Find det sværeste ord, du har læst i bogen.	Giv bogen stjerner fra 1-5 (5 er bedst).	Find det letteste ord i bogen.
Find et sammensat ord på side 25.	Hvis det er fiktion: Læs den første replik. Hvis det er fakta: Find selv på en replik.	Læs titlen baglæns.	Find på en anden titel, der passer til bogen.
Kære forfatter Din bog er meget ... (fortsæt)	Find 3 navne i bogen.	Find det år, bogen blev trykt.	Forklar, hvem din bog passer til.

© Pernille Frost 2024

FROSTBOKSEN

Små oplæg til skriftlighed Enkle principper for arbejdet med skriftlighed i 0., 1. og 2. klasse. Der arbejdes både med inspiration til indholdssiden, men også de funktionelle og formelle sider af skriftlighed. Dokumentet er et ”forskræp” til en lærerhenvendt bog som efter planen skal udkomme senere i år. Dokumentet er en A4 pdf og på 6 sider	Små oplæg til skriftlighed – giv eleverne noget at skrive om! At Pernille Frost Det er godt at skrive meget. Man får lavet et konkret produkt man kan være stolt af, og hver fugl kan synges med sit næb, for skriftlighed er overvejende selvdifferentierende. Men evnen til at skrive kommer ikke af sig selv bare fordi læreren siger skriv! Undervisningen skal give dem redskaberne, inspirationen og mange anledninger til at skrive. Der bør der være en progression i skriftligheden, sådan at eleverne med tiden kan plantage, styre og forbedre indholdet i deres tekster. Underviser er det godt at skrive funktionelt, dvs. skrive for at huske, forstå og kommunikere, fx i form af noter, resumeer, dagbøger og breve. For har man ikke først øvet sig i at skrive en masse, bliver det en uoverkommelig opgave at skrive essayet eller reportagen i de øldste klasser. Skriftlighed i 0. klasse Elever i 0. klasse bruger en masse energi på at analysere talesproget når de skal skrive. Det er en god anledning til at opfatte og bruge lydene, men det er også anstrengende når de samtidig skal huske hvordan bogstaverne skal skrives. Nogle vil indvende at de bare kan skrive på pc eller iPad, for så kan de lettere få produceret noget. Det er rigtigt, for på tastaturet skal de blot genkende bogstaverne, mens de i hånden skal producere bogstaverne fra hukommelsen. Men når de lærer at skrive i hånden, opnår de også en højere grad af mestring. En anden ting der i hvert fald skal overvejes, er at de på tastaturet kun ser de store bogstaver. Og fokus bør jo være mindst lige så meget på de små bogstaver, for de tekster de snart skal læse, læses jo overvejende af små bogstaver. Endelig kan adgang til iPad og pc være en økonomisk udfordring. Lærningen må være at man både skriver i hånd og på pc, og at man eksperimenterer sig frem til en fordeling. Men uanset hvordan de skriver, kan de i starten ikke overkomme ret mange ord – for mange rækker det at skrive enkeltord. Og det er også et godt stød at starte. Man kan bede dem barmestøve på deres tegninger, så meget de orker. Hvis man bruger Molevittens Læsespor er der mange vignetter fra vendespillene, og man kan samle disse i en kasse som eleverne trækker billeder fra. De kan klæbtes i et klædehæfte og beskrives med et eller flere ord. Alternativt kan de klippes billeder ud fra blade. Og når eleverne laver opgaver i arbejdsbøger, er der typisk en del opgaver hvor de skal vælge mellem tegninger og sætte en cirkel om ting der rummer et aktuelt lyd. Som differentiering og ekstra udfordring, kan man bede eleverne skrive under tegningerne hvad de forestiller. På pc eller iPad kan de vælge tage fotos og skrive ord til dem. Plantegning og sproglig opmærksomhed Når alle har fået øvelse i at skrive enkeltord, kan man indføre ”fingerhistorier” eller ”lemordsfortællinger”. Det er sætninger (eller sætningsgemmer) på præcis fem ord, et til hver finger. Der er flere bevidstgørende formål med disse fortællinger: For det første vælger en ny sproglig bevidsthed frem når eleverne skal finde fem ord der passer sammen. Og de passer sammen hvis man kan lægne sætningen (fx Min bror er meget stærk) eller sætningsgemmet (fx Mig og min bedste ven). Mellem fingrene er der mellemrum, og derfor skal de også lave Copyright Pernille Frost 2024 1 Hentet fra FROSTBOKSEN.dk
--	---